

S'esfinge

EDGAR ALLAN POE

Durant es terrorífic reynad d'es Rabí a Nòva York, vatj accettà sa convidada d'un parent per passà quinze díes emb éll, en es retiro de sa séva cottage orné, a voréras d'es Hudson. Teníam sullà a n'es nostro redòs tots es mèdis corréns d'entreteniment d'estíu, y êntre pardaletjà p'es boscs, dibuxà, passetjà un poc, pescà, bañarmós, escoltà música y lleggí; hauríam passad es téns bastant agradabblament, si no fos per sas terribles notissis que mos arribavan tots es dematíns dèsde sa populosa ciudad. No havía díe que no mos dugués nòvas de sa defunsió de colca conegud. Llevò, com que sa mortandat anàs emb aument, mos varem fé a s'idèa d'espèrà a diari sa pèrdua de colca amig. Acabarem per tremolà devant s'aprosimassió de cualsevol mensatjé. Es matex ayre de la ma parexía empapad d'oló a mort. Aquell pensament paralisant va arribà a apoderarsê réal y complétament d'es méu ànim. No poría separarló d'es méu cap ni ferló enfòra d'es méus sòmits. Es méu anfitrió, de temperament ménos etsitable, maldement tenía molt coppíu ets ànims, s'esforsava per xécà es méu. Sa séu enteniment acentuadamente filossòfic no se déxàva afettà en cap moment per irréalidats. Se mostrava suficientement sensible a n'ets objèttes materials d'es terró, però sas sévas sómbas no l'inspiravan es més petit escrúpol.

Es séus esforços per trèurermê de s'estad d'anormal abatiment en es qu'havía caygud; varen quédà frustrads en gran mida per cèrs llibres que

vatj trobà a sa séva bibliotèca. Éran aquests de tal caratte que porían fé brotà a la forsa colsevol levó de superstissió hereditari que se trobàs latent dins es méu pit. Havía estad lligind aquells llibres sêse es séu conexement y, per ell, emb frecuènsi no endivinava a esplicarsê sas impresiós forsosament imposadas a sa méua imaginassió per òbras d'es séus tèstes. Es méu tòpic més estimada éra sa creènsi populà emb sos pressagis, una creènsi que, en aquèlla època de sa méua vida, estava quèsi sèriament dispost a defensà. Ademés llevat d'es téma, agontavam llèrgas y animadas discusions; éll, calificand de complèta y injustament sa fe en tals cuestiós; jo, afirmand qu'es sentiment populà brotad emb absoluta espontaneidat, o sía, sêse tròssas visibbles de sugestió, contenía ets inconfundibbles eleméns de sê vera y éra merexedó de tot respètte.

Es fet ês que, poc después de sa méua arribada a cottage, m'havía estravengud un incident tan inesplicabble y tan assombrós que bé podria haversemê escusad per considerarló un pressagi. Me va espatà y me va desconcertà tant a sa vegada que varen passà mols de díes antes de resoldrermê a comunicà sa circustansi a n'es méu amic.

En caure s'hòrabaxa d'un díe sumament calurós, estava jo assegud emb un llibre en sa ma junt a una finestra ubèrta que, a través d'una llèrga perspectiva de sas voréras d'es ríu, donava a un

separad turó, sa cara més pròtsima a jo havia estada arresada de sa majó part d'es séus abres per un cap de fibbló. Es méus pensaméns havían estads pardaletjand fey'estona dêside s'emalum que tenía devant jo fins a sa foscó y sa destròssa de sa veynada ciudad. Cuand vatj xécà ets uys de sas planas d'es llibre, sa méua mirada va caure demunt sa núa superfissi d'es turó y demunt un raro objètte, demunt un mostruós vivent d'horrorosa conformassió, que se va obrí pas molt ben aviad dêsd'es capcurucull fins a bax, per desaparexe en fí, dins s'espês bosc d'avall. En principi cuand va aparexa aquell ser, vatj duttà de sa méua cordura o per lo ménos d'es testimòni d'es méus pròpis uys, y varen passà mols de minuts antes de que logràs convènsèrmê a jo matex de que jo no estava lòco, y de qu'allò no éra un sòmit. No obstant, cuand describêsquiga es mostruo (que vatj veure ben cla y vatj ispeccionà emb calma durant tot es téns de sa séva aparissió) de sa cabeyéra, me parêx de qu'es méus lettós oposaràn més dificultads que jo a déxarsê convènsa.

Comparand es tamañ d'aquella criatura emb so diámetro d'es gròssos abres junt a n'es quins pasava p'es camp y que havían escapads a sa furia d'es cap de fibbló, vatj deduí qu'éra molt més llarg que cualsevol barco de línia etsistent. Dig barco de línia pêrque sa fôrma d'es mostruo sugería an aquéxa idèa: d'un casco d'es nostros bascos de setanta quatre pèus, podría donà una idèa molt acettabble d'es séu perímetro general. Sa

boca de s'animal estava situada a s'estremidat d'una probòscide de xixanta o setanta pèus de llèrg y aprotsimadament tan gruxada com es cos d'un elefant corrent. En es naxement d'aquesta trómpa, enrevoltandlà, se veyà una immènsa cantidat de pel negre y aspre, -més d'es que havéssen pogud proporsionà sas pells de vint búfalos- y, proyettandsê dèsde aquélla cabeyéra de cap avall y lateralment, brollavan dos brillàns claus. No molt diferéns d'es d'un porc singlà, però de dimensions infinitament majós. Proyettadas de cap en devant, paralèlas a sa probòscide, y a n'es dos costads d'élla, havia camíns de cabra vèrgas gigantêscas de trênta o coranta pèus de llarguèri, que parexían de vidre pur y formand dos prismas perfèttes que reflèttavan una mannífica lluentó de ratjos d'es sol ponent. Sa sòca estava conformada com un tascó emb sa punta de cap en tèrra. Dèsd'éll s'estenián dos parèys d'alas -cada una de cent passas de llarguèri aprotsimadament-, un parèy demunt de s'altre y es dos ben espèssos cubèrs d'escatas métàlicas d'uns dèu o dotze pèus de diàmetro cada una. Vati observà que sas taringas superiós y inferiós de sas alas estavan enlassadas per una potent cadena. Però sa principal peculiaridat d'aquélla horrible criatura éra sa representassió d'un cap de mort, que tapava quèsi tota sa superfissi d'es séu pit y qu'estava marcada emb un blanc enlluernadó demunt es fosc camp d'es cos, com si havés estad dibuxad cuydadosament per un artista. Mentras etsaminava an aquell animal terrorífic y més espècialment s'aspètte d'es séu pit

emb una sensassió d'horroró y espant, emb un sentiment de denòu pròtsim que no éra escapàs de reprimí emb cap esforços de sa rahó, vatj advertí qu'ets enormes barrams de s'estrem de sa trómpa se axamplavan de repent. D'élls va brotà un sò tan fort y tan espresíu de doló que va horrorisà es méus nirvis com un toc de mors y, mentras es mostruo desaparexía a pèu d'es turó, vatj caure a n'es trispol difuminad.

Cuand vatj tornà en jo, es méu primé impuls va sê, per supost, contà a n'es méu amig lo que havía vist y sentid. Però no sabría esplicà bé es sentiment d'òi que, en fí, no me va déxà férhó. En fí, un hòrabaxa, tres o quatre díes después d'es sucés, estàvam asseguds juns dins s'estansi dêside sa que jo havía vist s'aparissió -jo ocupand es matex asiento junt a sa finestra y éll recolsad indolentement a un sofã aprop de jo-. S'associassió de llog y téns me va empeñe a donarlí cónta d'es fenómeno. Me va escoltà fins a n'es fí. En principi s'en va enriure de bõna gana per adottà totduna un'expressió estremadament sèria, com si sa méua locura fos algo de tota sospita engañosa. En aquell istant vatj tornà a veure emb tota claridat es mostruo, de cap a n'es que vatj estirà s'atensió d'es méu amig emb un crit de terró. Va mirà éll ansiosament, però va afirmà que no veyá res, maldement jo lí anava señaland emb minussiosidat es recorregut d'aquell ser mentras se obría pas de camí per avall per sa núa cara d'es turó.

Jo llavonnes me vatj alarmà de mala manéra, idò considerava an aquélla vissió com un pressagi de sa méua mort o, pitjò encara, com anunsi d'un atac de locura. Me vatj enderrocà en sa cadira y durant uns istàns vatj tapà sa méua cara emb sas mans. Cuand vatj destapà ets uys, s'horrible vissió havía desaparescuda.

Es méu anfitrión, sêns'embargo, havía recobrad en cèrta mida es séu ayre tranquilisadó y me va demanà ben curtê per sa conformassió d'es ser imaginari. Cuand li vay satisfé per complet, va suspirà profundament, com si se sentís lliberad de colca somada intolerabble y va comensà a xerrà, emb una calma que me va parexe dolentarro, de varis puns de filosofía especulativa que fins aquell moment havían costituids téma de discussió êntre noltros. Record que va insistí molt espécialment, êntre unas altras còsas, emb una idèa; deya que sa principal font d'erro en totas sas investigassions humanas víu en es risg que corr s'enteniment en subestimà o sobrevalorà s'importansi d'un objètte, totsol per s'estimassió erròni de sa séua aprotsimassió.

Per etzemple, per apressià degudament -va dí- s'influènsi que demunt s'humanidat ha degud d'etzercí sa difusió de sa democrassi, podríam considerà que sa distansi de s'època en que tal difusió va porê férsê, costituyêx un element en s'apressiassió. Y no obstant ¿pod vostê anomenarmê un filòssofo que haja jutjad colca

vegada, dinne de discussió, aquex aspètte en particulà?

En aquest punt va fé una paussa que va durà uns istàns, se va dirigi llevò a un prestatje de llibres y va trèure una sinopsis corrent d'històri natural. Prégandmê llavonses que canviàs d'assiento emb éll per axí veure milló es menuds carattes d'es volumen; va ocupà sa méva tumbona junt a sa finestra y, obrind es llibre, va tornà a comensà sa séva convèrsa emb so matex tò d'antes.

- Si no havés estad per sa séva estréma minussiosidat en descriure es mostruo, may hauría estad en condissions de demostrarlí lo qu'era. En primé llog me vatj permetre lliggirli una descripsió p'ets escolàs de s'esfinge pertenesquent en es gènere sphinx, famili d'es crepusculàs, órde d'es lepidópteros, classa d'ets insèttes. Sa descripsió díu axí:

"Cuatra alas telosas emb fòrros de menudas y pintadas escatas d'aspètte metàlic; boca que fóрма una probòscide enrollada deguda a s'allargament d'es barrams, demunt es costads se tròban rudiméns de barras y palpos peluds; alas inferiós aferradas a sas superiós per pels enrevenads; antenas prismàticas en fóрма de porra allargada; ventre punxud. S'esfinge de cap de mort ha fet a vegadas gran terró êntr'es vulgo p'es tò

melancòlic d'es crid qu'emitêx y p'es distintiu de sa mort que dú en es séu corselêt".

Va tencà es llibre y se va incorporà de cap endevant, colocandsê etzattament en sa matéxa postura que jo havía adottada cuand vatj veure en "mostruo".

- ¡Ah, aquí està! -va esclamá llevò-. Està tornand a pujà sa cara d'es turó y admêt que se tratta d'un essê d'aspètte molt notabble. Emb tot, no ês en absolut tan gros ni tan separad com s'ho imaginava vostê. Lo cèrt ês que, ara qu'el vetj rossegà pujand per aquex fil que colca araña ha texid a lo llèrg de sa fuya de sa finestra, calcul que tendrà un sètssàu de pulgada de llarguèri coma màtsim y alluñarà altre sètssàu de pulgada de sa nineta d'es méu uy.